

Komutatori paketa

Komutatori paketa 4-1

Komutatori paketa

Uloga komutatora paketa

- prosleđivanje paketa, na osnovu njegove adrese destinacije, sa nekog ulaza na odgovarajući izlaz .
- korišćenjem informacije i iz drugih polja zaglavlja paketa, određuje koliko urgentno paket mora biti proslijeđen na izlaz, čime mu se daje veći ili manji prioritet u odnosu na druge pakete.
- implementirani su na različitim nivoima OSI referentnog modela

Komutatori paketa 4-2

Komutacija paketa

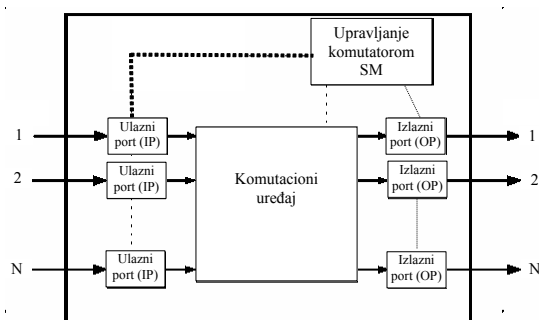
Struktura komutatora paketa

- ulaznih portovi (*Input Port*),
- izlaznih portovi (*Output Port*),
- komutacionog uređaj (komutaciona sredina),
- Upravljački dio komutatora (*Switch Management*).

Komutatori paketa 4-3

Komutacija paketa

Struktura komutatora paketa (nastavak)

Komutatori paketa 4-4

Komutacija paketa

Funkcije ulaznih portova

- ❑ prilagođavanje mreže tehnologiji u kojoj su realizovani linkovi (Ethernet, SDH....),
- ❑ segmentacija paketa na veličine koje odgovaraju tehnologiji primijenjenoj u komutacionom uređaju i na izlazima
- ❑ provjeru greške u zaglavlju paketa korišćenjem polja kontrole greške,
- ❑ određivanje odredišnog izlaznog porta,
- ❑ pridruživanje interne oznake (etikete) koja sadrži informacije za potrebe internog prosleđivanja i nadgledanja performansi za korišćenje samo unutar komutatora.

Komutatori paketa 4-5

Komutacija paketa

Funkcije izlaznih portova

- ❑ formiraju nizove paketa za prenos po odlaznim linkovima,
- ❑ obrađuju i odstranjuju interne oznake,
- ❑ generišu vrijednost polja za kontrolu greške u zaglavlju,
- ❑ mapiraju pakete u korisni sadržaj i generišu zaglavlje, zavisno od primijenjene tehnologije na odlaznom linku,
- ❑ vrše konverziju binarnog digitalnog signala u optički signal, za slučaj prenosa signala po kablju sa optičkim vlaknima.

Komutatori paketa 4-6

Komutacija paketa

Funkcije komutacionog uređaja

- ❑ obavlja komutaciju, tj obezbjeđuje prenos paketa od odgovarajućeg ulaznog porta do izlaznog porta
- ❑ često u literaturi za ovaj pojam koristi pojam komutator paketa.

Ovom dijelu komutatora biti posvećena posebna pažnja!

Komutatori paketa 4-7

Komutacija paketa

Funkcije upravljačkog dijela

- ❑ upravljanje konfiguracijom komponenata komutatora,
- ❑ kontrola bezbjednosti i administriranje informacione baze podataka komutatora,
- ❑ mjerenje korišćenja resursa komutatora,
- ❑ upravljanje saobraćajem,
- ❑ upravljanje korisničkim dijelom mreže,
- ❑ sprega sa operativnim sistemima i
- ❑ podrška upravljanju mrežom.

Komutatori paketa 4-8

Komutacija paketa

Funkcije upravljačkog dijela (nastavak)

- ❑ SM ima posebnu odgovornost za upravljanje, sakupljanje i administriranje informacijama o upravljanju.
- ❑ Komunicira sa upravljačkim modulima korisnika i mreže, nadgleda i koordinira sve aktivnosti upravljanja. Da bi se to ostvarilo mora se uspostaviti i veliki broj signalizacionih veza unutar komutacionog uređaja radi komuniciranja između SM i drugih funkcionalnih blokova.

Komutatori paketa 4-9

Komutacija paketa

Komutacioni uređaj

- ❑ Komutacioni uređaj se sastoji od komutacionih elemenata povezanih u određenu topologiju na osnovu definisanog pravila povezivanja. Komutacioni element je osnovna komutaciona jedinica u strukturi komutacionog uređaja.
- ❑ prosleđivanje (rutiranje) i baferovanje (uskladištenje) ćelija,
- ❑ koncentracija, ekspanzija i multipleksiranje saobraćaja,
- ❑ redundantnost radi otpornosti na otkaze,

Komutatori paketa 4-10

Komutacija paketa

Komutacioni uređaj (nastavak)

- ❑ višedifuzija (*multicast*) i širokodifuzija (*broadcast*) paketa,
- ❑ prioritarno prosleđivanje paketa,
- ❑ održanje redosleda paketa,
- ❑ nadgledanje zagušenja i aktiviranje indikacije u slučaju postojanja zagušenja.

Komutatori paketa 4-11

Komutacija paketa

Komutacioni uređaj (nastavak)

Funkcija prosleđivanja obezbeđuje prenos informacija (vremenskom ili prostornom komutacijom) sa jednog ulaza na jedan izlaz, koji je izabran između većeg broja izlaza. Fizički ulaz/izlaz je definisan brojem porta.

Funkcije uskladištenja: Kada se u komutatorima paketa ostvaruje prostorna komutacija, pojavljuje se problem kolizije ako se dvije ili više paketa nadmeću za isti resurs u istom vremenskom trenutku. Taj problem se može razriješiti primjenom uskladištenja u baferima (redovima čekanja), što je drugi važan aspekt komutatora paketa.

Komutatori paketa 4-12

Komutacija paketa

Komutacioni uređaj (nastavak)

Realizacije pojedinih komutatora se razlikuju upravo po načinu na koji su prethodne dvije funkcije primijenjene i mjestu gde su u komutatoru te funkcije locirane.

Komutatori paketa 4-13

Komutacija paketa!!!

Performanse komutacionih uređaja

- Propusnost
- Kašnjenje
- Stabilnost
- Brzina donošenja odluke
- Implementaciona kompleksnost
- Skalabilnost
- Efikasnost i složenost algoritma za odlučivanje

Komutatori paketa 4-14

Komutacija paketa

Klasifikacija komutacionih uređaja

- ❑ Zbog različite realizacije funkcija komutacioni uređaji se mogu razlikovati po mnoštvu karakteristika tako da se jedna njihova cjelovita klasifikacija teško može napraviti.
- ❑ Na primjer, prema načinu organizovanja komutacionih elemenata razlikuju se jednokaskadni i višekaskadne realizacije. Prema načinu rješavanja problema kolizije razlikuju se blokirajući i neblokirajući dizajni.
- ❑ Najveći broj osmišljenih komutacionih uređaja predstavlja "simbiozu" više različitih "klasa" komutacionih uređaja što takođe otežava njihovu podjelu.

Komutatori paketa 4-15

Komutacija paketa

Klasifikacija komutacionih uređaja (nastavak)

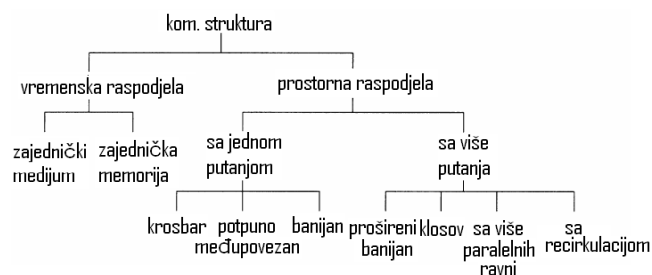
- ❑ Najopštija podjela se dobija ako se istovremeno razmatra više karakteristika komutatora.
- ❑ Izbor navedenih karakteristika je proizvoljan, uz zahtjev da sistematizacija obuhvati što veći broj komutacionih uređaja i ostavi mogućnost budućeg uključivanja novih komutacionih uređaja.

Komutatori paketa 4-16

Komutacija paketa

Jedna klasifikacija komutacionih uređaja

Komutatori paketa 4-17

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji

- ❑ Vremenska komutacija, kao princip komutiranja, je primijenjena kod komutacionih uređaja baziranih na zajedničkoj memoriji i zajedničkom medijumu za prenos (prsten, magistrala,...).
- ❑ Ograničavajući parametar je unutrašnji kapacitet (memorije ili magistrale).
- ❑ Bitna pogodnost je jednostavnost realizacije multicast i broadcast saobraćaja.

Komutatori paketa 4-18

Komutacija paketa

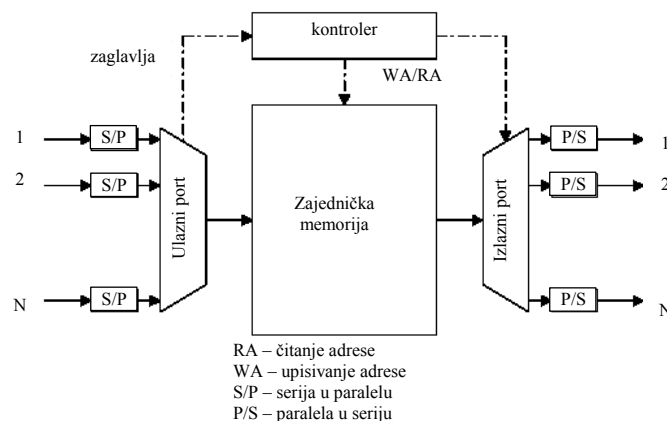
Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkom memorijom

- ❑ U slučaju ovog komutacionog uređaja, paketi se konvertuju iz serijske forme, u kojoj se prenose preko linka, u paralelnu formu i sekvencionalno se upisuju u memoriju sa slučajnim pristupom, koja ima dva porta (ulazni i izlazni).
- ❑ Memorija može biti zajednička ili distribuirana.
- ❑ Kontroler memorije odlučuje o redosledu izčitavanja paketa iz memorije, zasnovanom na zaglavlju paketa.
- ❑ Odlazeći paketi se nakon demultipleksiranja konvertuju iz paralelne u serijsku formu.

Komutatori paketa 4-19

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkom memorijom (nastavak)

Komutatori paketa 4-20

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkom memorijom (nastavak)

- ❑ Ova arhitektura je privlačna jer obezbjeđuje 100% propusnost čak i pod uslovima visokog nivoa dolaznog saobraćaja.
- ❑ Korišćenjem zajedničke memorije postiže se minimizacija memorijskog prostora potrebnog za postizanje odgovarajućeg nivoa vjerovatnoće gubitka paketa.
- ❑ Osnovni nedostatak ove arhitekture je vrijeme pristupa memoriji, koje treba da podrži i dolazni i odlazni saobraćaj.
- ❑ Postoje dva različita pristupa u pogledu načina dijeljenja memorije: kompletna particija (*complete partitioning*) i potpuno dijeljenje (*full sharing*).

Komutatori paketa 4-21

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkom memorijom (nastavak)

- ❑ U slučaju zajedničke memorije zahtijevani memorijski kapacitet je znatno manji, memorija je znatno brža ali i mnogo osjetljivija u odnosu na zagušenje u slučaju neuniformnog saobraćaja.
- ❑ Brzina ove realizacije je ograničena brzinom memorije (brzine upisa/čitanja). Ukoliko je brzina prenosa linija R , to je potrebna brzina memorije $2NR$ b/s (strožije nego za komutator sa zajedničkim medijumom). Na primjer, ukoliko je trajanje slota $2.83 \mu\text{s}$ (53 B na liniji brzine 149.76 Mb/s) i vrijeme pristupa memoriji 10 ns, veličina komutatora je limitirana na 141. Broj ulaza je definisan relacijom:

$$(2N) \leq \frac{T_{\text{paket}}}{T_{\text{memorija}}}$$

- ❑ Prvi komutator baziran na ovom principu bio je *Prelude* (CNET). Više proizvođača je do sada proizvelo komutacioni element sa zajedničkom memorijom (ALCATEL, HITACHI, TOSHIBA).

Komutatori paketa 4-22

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkim medijumom

- ❑ Komutacioni uređaji, bazirani na vremenskoj komutaciji, sa zajedničkim medijumom nemaju vrijeme pristupa memoriji kao "usko grlo".
- ❑ Kod ovih arhitektura dolazeći paketi se multipleksiraju na zajedničku sredinu za prenos (magistrala, prsten, dvostruka magistrala,...).
- ❑ Osnovna prednost ove arhitekture je odsustvo kolizije vezane za istovremeno nadmetanje više paketa za isti izlaz.
- ❑ Mogućnosti prenosa *multicast* i *broadcast* saobraćaja su same po sebi jednostavne i prirodne.

Komutatori paketa 4-23

Komutacija paketa

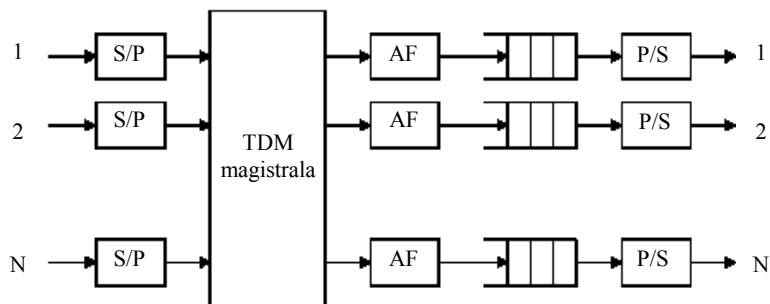
Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkim medijumom (nastavak)

- ❑ Problemi nastaju kada se broj ulaznih portova povećava i kada rastu nivoi dolaznog saobraćaja što dovodi zajedničku sredinu u situaciju da predstavlja usko grlo.
- ❑ Zajednički medijum za prenos teško može proširivati (nije skalabilan) i može da podrži relativno mali broj portova.

Komutatori paketa 4-24

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkim medijumom (nastavak)

Komutatori paketa 4-25

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkim medijumom (nastavak)

- ❑ Paketi koji dolaze na ulaze ove arhitekture sa slike se iz serijske forme pretvaraju u paralelnu i sekvencionalno prenose po magistrali po principu "prozivke".
- ❑ Na svakom izlazu postoji adresni filter koji propušta pakete adresirane na posmatrani izlaz do izlaznih bafera.

Komutatori paketa 4-26

Komutacija paketa

Vremenski komutacioni uređaji sa zajedničkim medijumom (nastavak)

- Ukoliko je brzina prenosa linija R , to je potrebna brzina memorije $(N+1)R$ b/s. Na primjer, ukoliko je trajanje slota $2.83 \mu\text{s}$ (53 B na liniji brzine 149.76 Mb/s) i vrijeme pristupa memoriji 10 ns , veličina komutatora je limitirana na 282.

$$(N + 1) \leq \frac{T_{\text{paket}}}{T_{\text{memorija}}}$$

- Prije odlaska paketi se iz paralelne forme transformišu u serijsku formu.
- Praktično su realizovani ALCATEL-ov komutacioni elemenat, *Atmospheric ring (RACE)*, *Atom (NEC)* i Fore System-ov ForeRunner ASX-100 .

Komutatori paketa 4-27

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji

Postoje dva osnovna nedostaka komutacionih uređaja sa vremenskom komutacijom:

- multipleksiranje se zahtijeva na ulaznoj strani a demultipleksiranje na izlaznoj strani komutacionog uređaja, što ograničava mogućnost proširivanja i mogućnost podržavanja većeg broja portova,
- funkcije upravljanja i kontrole memorijama, odnosno baferima, su centralizovane što povećava kompleksnost, a smanjuje pouzdanost komutatora.

Komutatori paketa 4-28

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji (nastavak)

- ❑ Kod komutacionih uređaja sa prostornom komutacijom je primijenjen princip višestrukog međupovezivanja skupa ulaza i skupa izlaza.
- ❑ Više puteva između skupa ulaza i skupa izlaza omogućava paralelizam u prenosu paketa čak i kada su brzine na ulaznim/izlaznim portovima jednake ili čak veće od brzine komutiranja.
- ❑ Na taj način se propusna moć znatno povećava u odnosu na komutatore paketa bazirane na vremenskoj komutaciji.

Komutatori paketa 4-29

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji (nastavak)

- ❑ Istovremeno uspostavljanje više zahtijevanih "veza" između ulaza i izlaza dovodi do neophodnosti usmjeravanja paketa.
- ❑ Kontrola procesa usmjeravanja može biti distribuirana što smanjuje složenost rješenja.

Komutatori paketa 4-30

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji (nastavak)

Prosleđivanje paketa po jednoj od mogućih trasa koje se biraju u procesu usmjeravanja može biti:

- ❑ *samorutirajuće* /paket "sam" na osnovu algoritma rutiranja u komutacionom elementu i interne odredišne adrese pronalazi put/;
- ❑ *tabelarno* /paket se rutira na osnovu trase definisane unutar rutirajućih tabela komutatora/;
- ❑ *kombinaciono* (kombinacija prethodna dva načina);

Komutatori paketa 4-31

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji (nastavak)

Paket može biti proslijeđen:

- ❑ "tačka-tačka",
- ❑ višedifuzno ("tačka-više tačaka" ili *multicast*),
- ❑ širokodifuzno ("tačka-sve tačke" ili *broadcast*).

Komutatori paketa 4-32

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji (nastavak)

Ako više paketa u prenosu zahtijeva isti resurs dolazi do kolizije, koja značajno degradira performanse komutacionog uređaja. Kolizija se može pojaviti kao:

- ❑ interna (resurs je unutar komutacionog uređaja),
- ❑ spoljašnja (postoji više istovremenih zahtijeva za isti izlaz).

Komutacioni uređaji kod kojih se javlja samo konflikt na izlazu se nazivaju interno neblokirajući komutacioni uređaji.

Komutatori paketa 4-33

Komutacija paketa

Prostorni komutacioni uređaji (nastavak)

Postoji više načina za otklanjanje kolizije:

- ❑ odbacivanje svih paketa koji su se našli u koliziji osim jednog,
- ❑ **baferovanje paketa na mjestu kolizije ili na nekom drugom mjestu u komutatoru koji obezbjeđuje eliminisanje kolizije,**
- ❑ uvođenjem prioriteta koji favorizuju prioritetnije grupe paketa,
- ❑ realizacija komutacionih uređaja u vidu paralelnih komutacionih ravni,
- ❑ ubrzavanje komutacije u komutacionom uređaju u odnosu na brzinu portova,
- ❑ realizacija komutacionih uređaja sa brojem izlaza koji je veći od broja ulaza,
- ❑ kombinacija prethodnih postupaka.

Komutatori paketa 4-34

Komutacija paketa

Klasifikacija prostornih komutatora

Komutacioni elementi kod prostornih komutatora mogu biti krosbar ili banijan tipa, pa se stoga i komutacioni uređaji sa prostornom komutacijom dijele na

- ❑ Single path komutatore
  - krosbar (crossbar)
  - potpuno povezani (fully interconnected)
  - banijan (banyan)
- ❑ Multi path komutatore
  - prošireni banijan (augumented banyan)
  - trokaskadni Closov
  - višeravanski (multiplane)
  - recirkulacioni

Komutatori paketa 4-35

Komutacija paketa

Krosbar prostorni komutatori

Pod krosbar komutacionim uređajem podrazumijeva se komutacioni uređaj matrične topologije, gdje se horizontalne magistrale pridružuju ulazima, a vertikalne izlazima

- ❑ Baziran na prostornoj komutaciji.
- ❑ Interno neblokirajući
- ❑ Jednostavna struktura
- ❑ kompleksnost (broj komutacionih elemenata) raste proporcionalno kvadratu veličine komutatora N^2 .

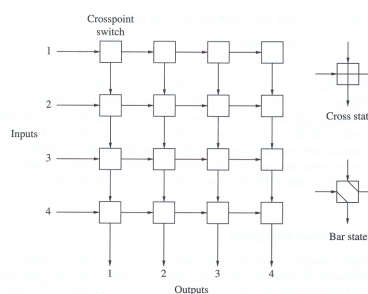
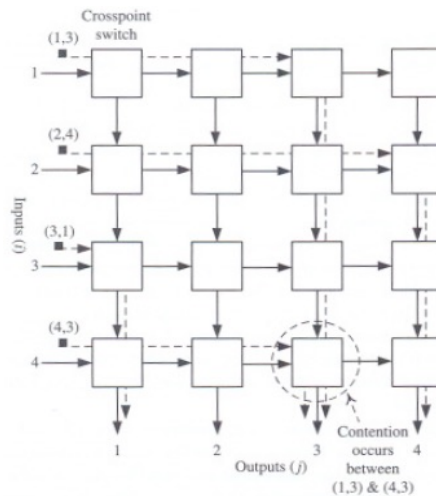

Figure 5.10 4 × 4 crossbar switch.

Komutatori paketa 4-36

Komutacija paketa

Krosbar prostorni komutatori

Komutatori paketa 4-37

Komutacija paketa

Krosbar prostorni komutatori (nastavak)

- Matrična krosbar topologija je prisutna u najvećem broju visokoperformantnih rutera današnjice.
- Važnost jednoskaskadne matrične topologije je u tome što ona predstavlja strukturu koju je lako simulirati i analizirati, a dobijeni rezultati se mogu jednostavno primijeniti za bilo koji interno neblokirajući komutator, posebno kada je riječ o metodama rješavanja spoljašnje kolizije.

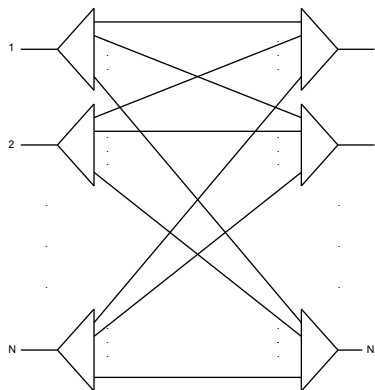
Komutatori paketa 4-38

Komutacija paketa

Potpuno povezani komutator

Potpuna povezanost se postiže povezivanjem preko N odvojenih magistrala od svakog ulaza do svakog izlaza

- ❑ Bafer i filter na svakom izlazu
- ❑ Kompleksnost (broj komutacionih elemenata) raste proporcionalno kvadratu veličine komutatora N^2 .
- ❑ Jednostavna i neblokirajuća struktura.
- ❑ Topologije sa N^2 razdvojenih puteva su prisutne u CHRISTMAS TREE, KNOCKOUT i "cilindričnom" komutatoru.

Komutatori paketa 4-39

Komutacija paketa

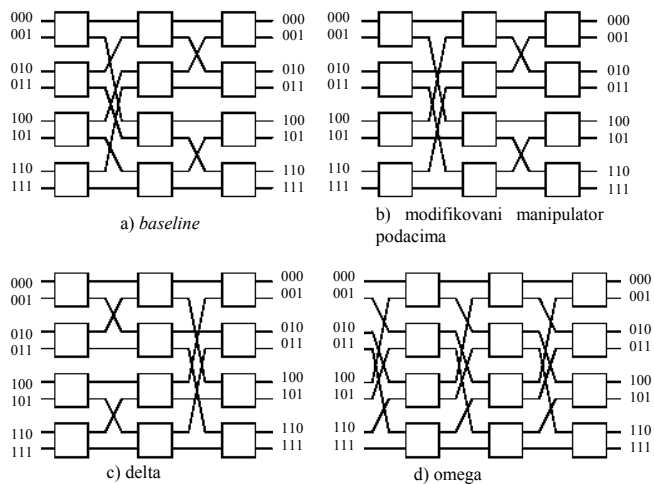
Banijan prostorni komutatori

- ❑ Banijan predstavlja jednostavnu "samorutirajuću" topologiju koja garantuje da će ćelija stići "sama" do odredišta, izuzev u slučaju gubitka u arbitraži pri eventualnom nailasku na koliziju.
- ❑ Banijan topologija je bazirana na topologiji "drveta" koja se sastoji od $n \times n$ komutacionih elemenata povezanih u $\log_n N$ kaskada.
- ❑ Najčešće se razmatraju topologije sa $n=2$, koje su najjednostavnije za realizaciju, kako u fizičkom smislu tako i u smislu algoritma usmjeravanja, a posebno sa stanovišta analize performansi.
- ❑ Kod ovih topologija svakoj kaskadi odgovara po tačno jedna cifra u adresi po kojoj se ćelija rutira. Ako je ta cifra 0 ćelija se rutira na "gornji" izlaz, a ako je 1 ćelija se rutira na "donji" izlaz. U slučaju kolizije rutiranje se obavlja u skladu sa odgovarajućim algoritmom odlučivanja koji zavisi od samog komutacionog uređaja.

Komutatori paketa 4-40

Komutacija paketa

Banjan prostorni komutatori (nastavak)

Komutatori paketa 4-41

Komutacija paketa

Banjan prostorni komutatori (nastavak)

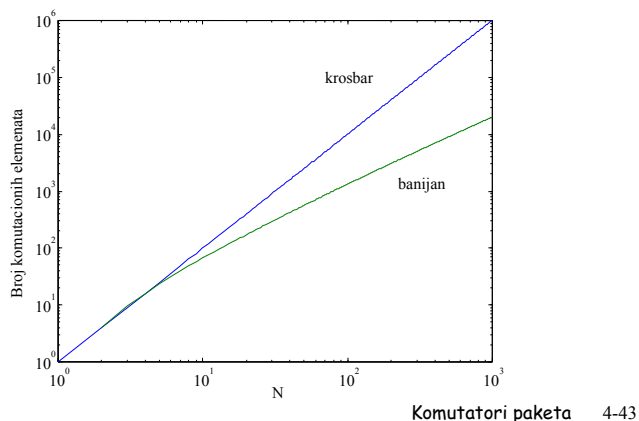
- Ukupan broj $n \times n$ komutacionih elemenata je jednak $\frac{N \log_n N}{n}$, odnosno u smislu krosbar komutacionih elemenata, što je znatno manje od N^2 kod jednokaskadnih krosbar komutacionih uređaja.

Komutatori paketa 4-42

Komutacija paketa

Banijan prostorni komutatori (nastavak)

- Za slučaj $n=2$, ukupan broj komutacionih elemenata u krosbar i banijan komutacionim uređajima u funkciji broja ulaza/izlaza (N) je prikazan na slici.

Komutatori paketa 4-43

Komutacija paketa

Banijan prostorni komutatori (nastavak)

Osnovni nedostatak ove arhitekture je interno blokiranje koje značajno degradira performanse komutacionog uređaja. Postoji više načina za otklanjanje negativnog uticaja internog blokiranja od kojih su najznačajnija:

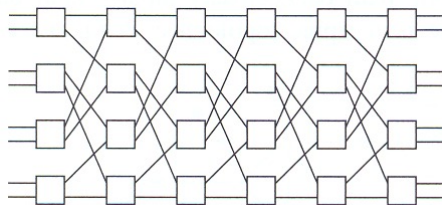
- korišćenje bafera unutar komutacionih elemenata /bafer banijan/,
- dodavanje u kaskadu novih banijan mreža ili više paralelnih ravni / prošireni banijan/,
- postavljanje batcher sortirajuće mreže na ulaz banijan mreže / batcher banijan/.

Komutatori paketa 4-44

Komutacija paketa

Prošireni banyan

- ❑ Ima više od $\log_n N$ kaskada.
- ❑ Povećava se šansa paketu da dođe do željenog izlaza
- ❑ Na svakoj proširenoj kaskadi se provjerava dali je paket stigao na željeni izlaz
- ❑ Tandem banyan i dual shuffle

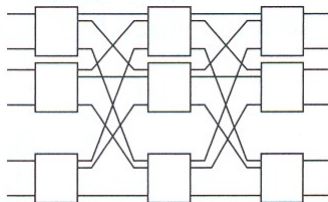

Komutatori paketa 4-45

Komutacija paketa

Trokaskadni Closov komutator

- ❑ Tri kaskade
- ❑ Prva kaskada se koristi za distribuciju saobraćaja
- ❑ Druga kaskada omogućava više paralelnih puteva kroz komutator
- ❑ Treća kaskada više paralelnih puteva vodi na željeni izlaz
- ❑ Closov uslov mora biti zadovoljen ako se želi realizovati neblokirajući dizajn

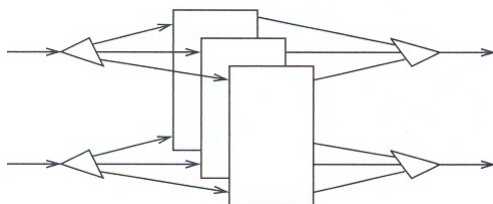

Komutatori paketa 4-46

Komutacija paketa

Višeravanski komutator

- ❑ Više identičnih komutacionih uređaja postavljenih u paraleli
- ❑ Bolja propusnost sistema
- ❑ Smanjenje unutrašnje kolizije
- ❑ Veća pouzdanost jer otkaz jednog komutacionog uređaja vodi samo smanjenju kapaciteta, ne i dostupnosti
- ❑ Sunshine

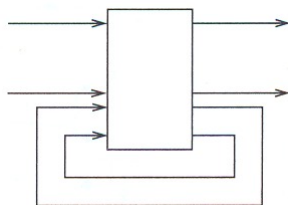

Komutatori paketa 4-47

Komutacija paketa KOLOKVIJUM

Recirkulacioni komutator

- ❑ Vršiti recirkulaciju paketa koje su "izgubile" uslijed izlazne kolizije
- ❑ Smanjenje vjerovatnoće gubitka
- ❑ Veći broj portova zbog dodavanja recirkulacionih portova
- ❑ Out-of sequence problem
- ❑ Starlite i Sunshine

Komutatori paketa 4-48